

Pla educatiu de Ciutat Vella:

Una avaluació multidimensional de l'èxit escolar

Aina Tarabini (Dir.), Alba Castejón, Marta Curran, Martí Manzano

GEPS-UAB, novembre de 2017

Introducció:

- Aquest document presenta una síntesi dels resultats de l'avaluació que ha de donar suport al pla educatiu de Ciutat Vella. L'avaluació adopta una **perspectiva multidimensional de l'èxit escolar** amb l'objectiu d'analitzar les percepcions, valoracions i opinions dels agents socioeducatius del districte en vers l'èxit educatiu i identificar els principals reptes, fortaleces i debilitats en aquest àmbit.
- L'anàlisi es basa en una **metodologia qualitativa** que s'ha materialitzat en 9 entrevistes exploratòries i 13 grups de discussió a agents socioeducatius del territori (professorat de centres educatius de primària i secundària, professionals de l'educació no formal, joves i famílies, entre d'altres) recollint així una àmplia diversitat de veus i perspectives.

Resultats:

- **Recursos educatius:** els resultats posen de manifest la manca de recursos econòmics, humans i materials per a dur a terme de forma satisfactòria les tasques educatives en un context socioeconòmicament complex.

En concret, es destaca l'impacte de les retallades pressupostàries en el funcionament quotidià dels centres educatius i, en particular, en la formació permanent del professorat.

Així mateix, es detecta una sobrecàrrega dels equips d'atenció psicopedagògica, un dèficit d'instal·lacions, infraestructura i manteniment d'alguns centres educatius i una insuficiència de recursos específics per a acompanyar l'alumnat nouvingut i atendre la diversitat de situacions i necessitats en què es troben.

La manca de temps de planificació, preparació, formació i coordinació docent s'identifica també com un entrebanc clar per a avançar cap a la consecució de l'èxit educatiu.

- **Oferta educativa del territori:** en aquest punt el principal repte que enfronta el districte és la "fugida" de certs perfils de famílies amb major capital econòmic i instructiu dels centres públics (i també alguns concertats) de la zona, especialment a l'ESO.

Davant d'això, els agents coincideixen en afirmar que cal dotar als centres educatius de recursos i acompanyament a fi de poder consolidar processos de millora dels projectes educatius i fer-los més visibles de cara a les famílies del districte.

Per que fa a l'ensenyament post obligatori es detecta un dèficit d'oferta pública, especialment pel que fa als cicles formatius de grau mitjà (CFGM). Així mateix, es reclama una major adequació de l'oferta de CFGM i CFGS amb les característiques i oportunitats que ofereix el teixit socioproductiu del territori.

Es detecta també un elevat nombre de demanda no coberta en els Programes de Formació i Inserció (PFI) i un seguit de traves burocràtiques i organitzatives que dificulten el desplegament i sosteniment dels PFI. Els desequilibris entre l'oferta de PFI pública i concertada i les dificultats de temporització i planificació de l'oferta són també reptes centrals.

Finalment, s'assenyala la manca de territorialització de l'educació d'adults i la seva manca de coordinació amb la resta de recursos i serveis educatius del districte.

- **Distribució equilibrada de l'alumnat:** existeix consens en la consideració que els centres públics són els que concentren un major percentatge d'alumnat estranger i amb situacions de complexitat social.

Junt amb el reforç de les mesures per a garantir un major equilibri en l'assignació de places via matrícula viva, s'apunta la necessitat de complementar aquesta mesura amb la promoció de projectes singulars que contribueixi a diversificar el perfil de les famílies dels centres del territori, aconseguint així que siguin més heterogeni.

- **Condicions de provisió de l'oferta:** en aquest punt es destaca la importància de la formació permanent del professorat en els processos de millora educativa, en especial per atendre les especificitats dels contextos característics de Ciutat Vella. També s'alerta que l'elevada mobilitat dels docents que es dona als centres educatius del territori dificulta la consolidació dels projectes educatius de centre a mig i llarg termini.

L'elevada complexitat social dels centres del Districte, unida a la rotació de les plantilles i a la manca de temps de planificació són percebudes com clars obstacles per al desplegament i la consolidació dels projectes de centre que, alhora, generen una sobrecàrrega del professorat. La necessitat de consolidar projectes de centre a llarg termini i articulats amb el territori s'identifica, doncs, com un repte clau.

- **Transicions educatives:** pel que fa a la transició primària-secundària els agents afirmen que hi ha una bona coordinació entre els centres educatius encarregats d'aquests nivells educatius.

Així mateix, però, s'assenyala que cal garantir itineraris de qualitat entre totes les etapes educatives per evitar la pèrdua d'alumnat durant les transicions educatives.

Pel que fa a la transició cap a l'educació post obligatòria s'afirma que cal millor coordinació entre etapes, així com reforçar el coneixement

específic de la Formació Professional en els processos d'orientació educativa que es fan a la ESO.

S'ha detectat també una necessitat de millorar els processos de recollida de dades i seguiment de l'alumnat en la transició cap a la post obligatòria. S'identifica la dificultat del registre de les situacions d'abandonament dels estudis un cop acabada la ESO fet que impedeix una diagnosi acurada del fenomen.

Per últim s'assenyala que el nivell de competències amb el que arriben els i les joves a l'educació post obligatòria, específicament a la Formació Professional, representa també un repte important a l'hora de garantir l'èxit en aquesta etapa educativa.

- **Entitats d'educació no formal i treball en xarxa:** es detecta una valoració molt positiva dels serveis i equipaments socioeducatius presents en el territori per part dels agents educatius i dels joves entrevistats. Tot i així, es detecten queixes davant el desequilibri territorial de l'oferta que es manifesta en una alta concentració de recursos al barri del Raval i una escassa oferta al barri de la Barceloneta.

S'ha generat consens al voltant de la necessitat de reforçar el treball en xarxa i la coordinació entre els centres d'educació formal i els centres d'educació no formal del territori. La manca de temps disponible per a dedicar-se a tasques de coordinació amb els agents del territori, especialment en els centres educatius, s'assenyala com a obstacle important per assolir aquesta fita.

Altres temes a destacar en aquest àmbit són la manca d'activitats de lleure educatiu durant el cap de setmana; la manca de reconeixement de les entitats d'educació no formal com a interlocutors vàlids en determinades situacions; i l'absència dels centres educatius en les taules i xarxes d'infància i joves;

- **Relacions dels professionals de l'educació amb l'Administració:** els agents entrevistats subratllen la importància de l'Administració Educativa Local com a agent de proximitat per excel·lència que, com a tal, pot jugar un paper central en la promoció de l'èxit educatiu del territori. No obstant això, també assenyalen que no sempre disposa de les competències necessàries per desplegar aquest rol. Així mateix, s'assenyala la importància que l'Administració (ja sigui a través del Districte o del Consorci) reforci les accions d'acompanyament als centres per tal que puguin desplegar amb èxit la seva tasca educativa.

També es posa de manifest que l'excessiva burocratització en la recollida d'indicadors educatius, la manca de sistematització d'algunes dades claus i la manca de devolució dels resultats a la comunitat educativa dels processos d'avaluació que porta a terme l'Administració Educativa són temes centrals a millorar.

L'estandardització dels indicadors d'avaluació genera també alguns neguits entre els agents socioeducatius del districte, al no recollir les particularitats del districte i poder contribuir a l'estigmatització dels seus centres i professionals.

- **Relacions entre professionals de l'educació i famílies:** els professionals de l'educació formal i no formal destaquen que tenen certes dificultats en les relacions quotidianes amb les famílies d'infants i joves del districte, sobretot quan provenen de marcs culturals percebuts com allunyats d'aquells considerats 'propis'.

Per altra banda, es reconeix que les mateixes dinàmiques dels centres educatius poden limitar la participació de determinats perfils de famílies i que caldria impulsar canvis en les maneres que els centres educatius gestionen les relacions amb aquestes i habilitar recursos específics d'acompanyament.

Les limitacions de recursos temporals i personals dels centres educatius s'assenyala com un entrebanc per poder treballar els vincles amb les famílies.

Així mateix, fomentar l'activitat de les AMPAS per part dels centres i reforçar les vies de col·laboració entre docents i famílies s'identifica com un repte clau per avançar en l'èxit educatiu.

Conclusions

- L'avaluació conclou amb una bateria de propostes que identifiquen els principals reptes del districte de Ciutat Vella en l'àmbit de l'educació.

Les principals línies d'intervenció identificades s'engloben en els següents àmbits:

- 1) augmentar la dotació de recursos educatius**, reforçant la distribució dels mateixos en clau d'equitat educativa. Possibles actuacions a explorar en aquest àmbit serien el reforç de les figures de traductors/es i mediadors/es culturals així com el de les aules d'acollida als centres educatius.
- 2) reforçar l'oferta educativa del territori**, sobretot en les etapes de l'ensenyament post obligatori.
- 3) garantir una distribució equilibrada de l'alumnat entre els diferents centres educatius del territori**. Entre d'altres actuacions, es proposa treballar per reforçar els projectes singulars dels centres.
- 4) vetllar per la qualitat de les condicions de provisió de l'oferta educativa obligatòria al territori**. En aquest àmbit una de les actuacions a explorar podria ser l'impuls dels programes de treball en xarxa entre centres educatius del territori, i el reforç dels existents, que permetin compartir experiències i bones pràctiques.
- 5) garantir itineraris educatius de qualitat entre les diferents etapes educatives** a fi d'evitar pèrdua d'alumnat durant les transicions educatives. Una de les propostes d'actuació a explorar

és l'increment de les col·laboracions entre centres d'educació obligatòria i centres de Formació Professional.

- 6) millorar la coordinació del treball en xarxa dels diferents agents socioeducatius del territori i entre els propis centres educatius.** L'impuls d'espais de trobada i coordinació seria una de les possibles actuacions a explorar.

- 7) millorar les relacions entre centres educatius i famílies, tot augmentant els canals de participació i coordinació.** Es proposa treballar per donar eines que facilitessin la participació de les AMPEs reforçant el seu paper en relació als centres educatius.

- 8) avançar cap a un model de governança educativa basat en la proximitat i l'acompanyament,** que disminueixi la burocratització en les relacions entre centres i administració educativa.